

Veiledning for frivillige organisasjoner som skal innhente politiattester

Om veiledningen

Denne veiledningen er laget av Frivillighet Norge og skal fungere som en ressurs for organisasjoner som ønsker å innhente politiattester fra sine frivillige og/eller ansatte. I veiledningen vil du finne reglementet rundt innhenting av politiattester og forslag til rutiner rundt innhenting og bruk av politiattester i frivillige organisasjoner. Veiledningen er laget for organisasjoner som allerede har vedtatt å innhente politiattester. Forslagene til rutiner for innhenting er generelle og vil derfor ikke passe alle organisasjonsformer og -størrelser.

Hva kan vi gjøre for å bli en organisasjon som er trygg for alle?

Alle frivillige organisasjoner ønsker å være trygge arenaer for sine medlemmer og frivillige. I en trygg organisasjon tør man å snakke om vanskelige problemstillinger og lager rutiner for håndtering av ulike situasjoner. Organisasjonene bør i tillegg til eventuell politiattest ha en aktiv og bevisst holdning til åpenhet, gode rutiner og vilje til å snakke om vanskelige problemstillinger før det oppstår et problem, er sentralt for å forhindre seksuelle overgrep. Organisasjonene bør tilegne seg kompetanse i å drive veiledning i forbyggende arbeid, ved for eksempel å bruke LNU's ”Trygg og tilstede”-materiell.

Frivillige organisasjoner har mange former og organiseringsmåter. Organisasjoner hvor voksne organiserer aktiviteter for barn vil måtte forholde seg annerledes til innhenting av politiattester enn organisasjoner hvor unge forholder seg til unge. Overgrep skjer ikke bare i relasjonen voksen-barn, men dessverre også mellom unge. Forebyggende arbeid kan være vel så hensiktsmessig som politiattest i organisasjoner hvor aldersforskjellen mellom ansvarspersoner og deltakere er liten.

Ledere og frivillige må sammen jobbe for et trygt miljø i organisasjonen. Det er viktig å være bevisst på at overgrep kan skje, men samtidig klare å holde den balansen som gjør at organisasjonen er en trygg arena hvor barn og voksne trives og utvikler seg.

Innhenting av politiattester bør være et supplement til andre virkemidler for å skape en trygg organisasjon. Krav om politiattest kan virke forebyggende og kan medføre at potensielle overgripere lar være å engasjere seg i organisasjonen. En politiattest uten merknad er dessverre ingen garanti mot overgrep. Kun 1 % av alle anmeldte overgrep ender med dom.

Hvem kan politiattest innhentes fra?

Hvem politiattest kan innhentes fra er beskrevet i forskrift om strafferegistrering § 12 nr 4 p), der det står:

”Til annet bruk enn for strafferettspleien kan politimesteren utferdige politiattest bare i følgende tilfeller:

4. Til følgende formål:

p) til bruk for frivillige organisasjoner for personer som, lønnet eller ulønnet, utfører eller skal utføre oppgaver for organisasjonen som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold

overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming. Sammen med søknaden skal det fremlegges dokumentasjon fra organisasjonen om at den har besluttet å kreve politiattest, og at søkeren er aktuell for oppgaver som nevnt ovenfor. Det kan også kreves at søkeren fremlegger organisasjonens vedtekter eller annet dokument som beskriver organisasjonens virksomhet og struktur”

Dette betyr at organisasjonen må dokumentere at personen som skal søke om politiattest utfører eller skal utføre oppgaver som gjør at personen får mulighet til å opparbeide seg et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming.

- Politiattest kan kreves også fra personer under 18 år, med en nedre grense på 15 år.
- Det er ikke nok at personen skal ha oppgaver som har med barn å gjøre. Vedkommende må ha oppgaver som vil muliggjøre overgrep, som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold til mindreårige eller personer med utviklingshemming og han/hun må ha oppgaven(e) over noe tid.
- Det er personens faktiske oppgaver som avgjør om personen kan avkreves politiattest, ikke tittelen på vervet eller jobben.
- Det bør vurderes fra gang til gang hvilke personer som er omfattet av ordningen.

Søknad om innhenting av politiattest

Frivillighet Norge har i samarbeid med Politidirektoratet utarbeidet et felles skjema for innhenting av politiattester for frivillige organisasjoner.

Skjemaet kan lastes ned på www.frivillighetnorge.no/no/politiattest eller www.politi.no/tjenester

Taushetsplikt

I forhold til forvaltningsloven har ikke frivillige eller ansatte i frivillige organisasjoner formell taushetsplikt. Det er likevel enkelte særlover som gjelder spesielle yrkesgrupper som gjør at de vil kunne straffeforfølges hvis taushetsplikten brytes. Det er viktig å være bevisst at selv om frivillige eller ansatte i frivillige organisasjoner ikke er pålagt taushetsplikt bør ikke informasjon om merknader på politiattester eller mistanke om overgrep spres til flere enn strengt nødvendig. Organisasjonen bør vurdere om den skal innføre en intern erklæring om taushetsplikt for de som skal ha ansvar for politiattestene.

Hva vil stå i politiattesten?

Politiattesten vil inneholde opplysninger om vedkommende er straffet for eller for tiden siktet for:

- Seksuell omgang ved vold eller ved truende atferd (voldtekt).
- Seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold.
- Seksuell omgang med barn under 14 år eller under 16 år.
- Å ha foreta seksuell handling med barn under 16 år.
- I ord eller handling å ha utvist seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd i nærvær av eller overfor barn under 16 år. (Gjelder også atferd gjennom bruk av telefon, internett eller annen elektronisk kommunikasjon).
- Å produsere, anskaffe, innføre, besitte mv. fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn (barnepornografi).

(Fra Norges idrettsforbunds nettsider www.idrett.no/politiattest)

Eksempel på rutine for innhenting av politiattest

Organisasjonen må selv definere hvilket organisasjonsledd som er riktig i hvert punkt

1. Ansvarlig organisasjonsledd har ansvar for å gå gjennom organisasjonens aktiviteter for å kartlegge hvilke verv og oppgaver som muliggjør et tillits- og/eller ansvarsforhold til en mindreårig eller personer med utviklingshemming. Det er viktig å vise at aktiviteten innebærer at vervet og/eller oppgaven gjør at en person settes i en posisjon som gjør det mulig å begå overgrep og at dette vil kunne skje flere ganger over tid.
2. Alle ansatte og frivillige som har utført eller skal utføre oppgaver der personen har mulighet til å opparbeide et tillits- og/eller ansvarsforhold til en mindreårig eller personer med utviklingshemming, skal avkreves politiattest i tråd med kartlegging ansvarlig organisasjonsledd har gjort.
3. Organisasjonen inkluderer rutiner for hvordan politiattester med anmerkninger skal håndteres i vedtektene.
4. Organisasjonen lager en beredskapsplan for hvordan man skal håndtere politiattest med merknad.
5. Organisasjonen utnevner en sentral kontaktperson for politiattester og gjør vedkommendes kontaktinformasjon lett tilgjengelig.
6. En person med vara i hvert ansvarlige organisasjonsledd skal oppnevnes som ansvarlig for innhenting og registrering av politiattester.
7. Personer som ikke ønsker å fremvise attest, kan ikke inneha ovennevnte verv og/eller oppgaver før politiattest uten merknad er fremlagt.
8. Hvis en person er avkrevd politiattest med samme straffebed i en annen sammenheng og denne attesten ikke er eldre enn ett år, kan denne attesten fremvises. Ved flytting bør det kreves ny politiattest.
9. Informasjon om rutine og hvorfor organisasjonen innhenter politiattester skal være lett tilgjengelig for alle. Informasjonen bør jevnlig tas opp på fellesmøter og bør gis til alle nye medlemmer.

Eksempel på rutine for lokal politiattestansvarlig

1. Gi beskjed til de som skal avkreves politiattest og gjør skjema for innhenting tilgjengelig for dem. Den enkelte søker skal med nøyaktighet fylle ut de felter som forutsettes utfyllt av søker.
2. Skjemaene kan sendes inn samlet til politiet i det distrikt der søkerne er registrert i Folkeregistret. Hvis så må politiattestansvarlig ved fremvisning av identitetsbevis (førerkort/pass) sjekke om oppgitt fødselsdato og –nummer er riktig. Vedkommende skal også bekrefte at søkeren vil få slike oppgaver for organisasjonen som kvalifiserer for innhenting av politiattest.
3. Hvis en som avkreves politiattest ønsker det, kan han/hun sende skjemaet inn uten organisasjonens medvirkning. Som vedlegg til søknaden må det ligge bekreftelse fra organisasjonen på at søkeren vil få stilling eller verv omhandlet i forskriften, og at organisasjonen har besluttet å innhente politiattest. Dersom ikke søknaden blir levert personlig hos politiet må kopi av pass/fører kort legges ved for politiets kontroll av søkerens identitet.
4. Dersom politiet ikke finner noe å bemerke til søkerens vandel i forhold til forskriften vil skjemaet bli returnert til søkeren. Dersom det er merknader, vil det bli utstedt politiattest på eget skjema. Også denne vil bli sendt søkeren.
5. Returnert skjema eller politiattest fremvises personlig til politiattestansvarlig. Hvis dette ikke er mulig kan skjema/politiattest sendes per post, men kun etter avtale. Politiattestansvarlig må innen kort tid etter at skjema/politiattest er mottatt i posten registrere at skjema/politiattest er fremvist og returnere den.
6. Attesten skal ikke lagres, men den ansvarlige skal føre en liste over de som har blitt avkrevd og fremvist politiattest og når dette skjedde. Denne listen skal oppbevares forsvarlig.

7. Den ansvarlige og varaen har ansvar for at informasjon de tilegner seg ikke kommer på avveie.

Eksempel på rutine når det er fremvist en politiattest med merknad

En politiattest med merknad betyr at personen på et tidspunkt er domfelt eller for tiden er siktet/tiltalt for seksuelle forbrytelser i henhold til strafferegistreringsforskriften § 12 nr 4 p).

1. Ansvarlig organisasjonsledds kontaktperson kontaktes for veiledning for eksempel på e-post politiattest@organisasjonen.no eller telefon 12 34 56 78. Veiledningen baseres på organisasjonens beredskapsplan.
2. Den eller de som får kjennskap til politiattesten med merknad skal behandle kunnskapen i overensstemmelse med lovverket.